

Марія ЧІКАРЬКОВА – доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії та культурології, Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича, м. Чернівці
<https://orcid.org/0000-0001-9664-8132>
<https://doi.org/10.35619/ucpmk.52.1163>
chikarkova@ukr.net

Цитування:

Чікарькова М. Українське графіті : специфіка та регіональні особливості. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2026. № 52. С. 362–367. <https://doi.org/10.35619/ucpmk.52.1163>

Розглянуто феномен українського графіті як специфічного складника візуальної культури міського простору, проаналізовано його тематичну палітру та регіональну диференціацію. Авторка наголошує, що на розвиток цього виду мистецтва вплинули як традиції хіп-хоп культури, так і прагнення вітчизняних райтерів інтегруватися у глобальний художній контекст. Підкреслено, що українське графіті пройшло складний шлях від андеграундної діяльності, прихованої від широкого загалу, до публічного мистецтва, що активно обговорюється в соціальних мережах та висвітлюється в медіа. Особливу увагу приділено регіональним особливостям вуличного арту в Україні. Визначено, що Луцьк відіграв унікальну роль у становленні цього напрямку через свою географічну близькість до кордону, що сприяло швидшому проникненню інформації про вуличну культуру. Проаналізовано досвід Києва як центру концептуального муралізму, зокрема через творчість групи «Interesni kazki», чії роботи прикрашають фасади багатьох країн світу та вирізняються філософсько-містичною тематикою.

Досліджується трансформація тематичних акцентів у роботах українських митців. Зазначається, що зазвичай увага зосереджується на постатях митців, національних орнаментах та політиці. Наведено приклади патріотичного графіті в Дніпрі, політичної карикатури в Одесі та масштабних муралів у Харкові. Окремо розглянуто досвід Чернівців, де вуличний арт представлений як легальними стінописами на історичну тематику, так і дискусійними роботами в двориках і під'їздах. Проаналізовано технічну специфіку українського графіті. Автор пояснює низьку поширеність екографіті та лайт-графіті кліматичними чинниками та браком спеціалістів із культурного менеджменту. Висвітлено роль фестивалів («Алярм», Lviv graffiti jam) та документальних фільмів у популяризації культури райтерів. Робиться висновок, що сучасне графіті в Україні стає вагомим чинником трансформації урбаністичного ландшафту, де співпраця влади з художниками сприяє естетизації міст та привабленню туристів. Попри те, що в законодавстві немає чіткої регламентації цього виду діяльності, графіті впевнено переходить із розряду «вандалізму» до статусу концептуального мистецтва.

Ключові слова: графіті, стріт-арт, райтери, урбаністичний простір, регіональні особливості, «Interesni kazki».

Постановка проблеми. Графіті в Україні – феномен відносно новий, хоча можна вже констатувати, що тут вже є чималі здобутки. Якщо спочатку графіті, як і в інших країнах, розвивалося, насамперед, під впливом традицій хіп-хоп культури, то зараз вже давно її переросло. Особливо активно графіті почало розвиватися після здобуття незалежності нашою країною (коли графіті змогло перестати бути лише явищем контркультури та андеграунду), а наступними потужними поштовхами для його розвитку стали Революція Гідності та російсько-українська війна. Сучасне графіті демонструє різноманітні техніки, жанри та мотиви. Без перебільшення можна стверджувати, що якщо раніше вітчизняні райтери (автори графіті) відставали від західних колег, то нині цей розрив подолано, про що свідчить хоча б те, що українські графіті нерідко відомі в усьому світі.

Ступінь вивченості. Академічне вивчення українського графіті активно розпочалося лише у 2000 роки; у 1990-ті про нього майже не писали. Інформації про тодішніх райтерів було небагато, а журналістам, аби взяти інтерв'ю у графіті-художника, спочатку треба було провести справжнє розслідування, щоби через нікнейм вийти на самого творця. Серйозних науковців ця тема взагалі не приваблювала, оскільки подібні стріт-арт практики у ті часи не сприймалися як поважний об'єкт наукового дослідження. Зараз ситуація кардинально змінилася – насамперед завдяки мережі Інтернет: так, у соцмережах райтери поширюють світліни своїх робіт та охоче діляться враженнями про процес роботи.

Нині досліджуються різноманітні аспекти вітчизняного графіті, хоча ступінь наукової розробки теми все ще характеризується певною фрагментарністю, й праць, де саме українські графіті були би в центрі дослідницького фокусу, не так багато. Так, дослідники фокусуються на світовому контексті й пробують віднайти тут місце українських муралів [3], [15]. І. Гаврилаш зупиняється, насамперед, на теоретичних аспектах, акцентуючи різницю між графіті та муралами. Хоча вона й подає численні приклади українських муралів і графіті, але, по-перше, це переважно авторство іноземних райтерів на території України, а

по-друге – дослідниця лише перелічує роботи, без будь-якого аналізу [2]. Т. Савченко та О. Турчева описують функції муралів у міському середовищі та ті архітектурні задачі, які вони розв'язують [10]. Велику увагу привертає привертає група «Interesni kazki», але й тут бракує строго наукового аналізу [1], [6] та ін.

Регіональні аспекти вітчизняного графіті взагалі нечасто потрапляють у науковий дискурс. Тут варто назвати хіба що дисертацію А. Єфімової, яка зосереджується на західноукраїнських практиках, оскільки вони виразно тяжіють до європейського контексту, але вона приділяє графіті лише один невеликий підрозділ свого дослідження [5; 124-136]. Не можна не згадати і статтю А. Худякової, яка подає лише графіті на воєнну тематику, але, втім, у розрізі основних українських міст-осередків розвитку стріт-арту (включно з нині окупованими Донецьком та Маріуполем) [12].

Із початком російсько-української війни, а особливо – повномасштабного вторгнення – розпочинається бум графіті в Україні, і з'являються наукові розвідки, автори яких зосереджуються безпосередньо на тематиці графіті, пов'язаною з війною [12], [13], [14] та ін. Утім, загалом до теми українського графіті науковці звертаються лише спорадично, і тут залишається багато маловивчених аспектів.

Метою статті є виявлення специфіки та регіональних особливостей вітчизняного графіті, аналіз трансформації його тематики та технік під впливом глобального художнього контексту та локальних соціокультурних чинників.

Виклад основного матеріалу. А. Єфімова про особливості вуличного арту в нашій країні зазначає наступне: «В Україні мистецтво міського простору отримало свій, специфічний вектор розвитку, зумовлений, з одного боку, наслідками соціалістичного минулого, що особливо помітно у 1990-х, а з іншого – прагненням інтегрувати у світовий художній контекст та наслідувати західні тенденції» [5; 58].

Нині Україна має свій стиль стріт-арту, з власною специфікою та впізнаваними постатями. Так, деякі види графіті не розвиваються у нас через кліматичні умови, як, наприклад, екографіті, або зелене графіті (що використовує для створення образу природних матеріалів, до прикладу, мох), яке досить часто практикується європейськими райтерами, а в Україні можна знайти буквально пару зразків (наприклад, виставка зеленого графіті у Києві у 2012 р., створена К. Старостенко у рамках проекту Екофан). Не дуже популярною технікою при створенні графіті в Україні є застосування люмінесцентних фарб, або т. зв. лайт-графіті (світлові написи, чи малюнки, що можуть світитись до 12 год.), тому розділення графіті на денне та нічне немає. Лайт-графіті може використовуватися і у формі реклами за кордоном, але в Україні графіті-реклама не дуже поширена. Серед найкреативніших зразків рекламистів, виконаних за допомогою графіті в Україні, – роботи компанії Wall Street у рамках проекту «Pepsi refresh project», коли створено два масштабні графіті по 300 м² у Львові та Одесі у 2011 році. Утім, зразки подібного графіті можемо зустріти лише у найбільших містах України, і то нечасто.

Щодо тематичної палітри, то в українських райтерів вона вужча, ніж у європейських – увага, зазвичай, акцентується на постах митців або політиці, до чого в останні роки додалася також воєнна тематика. Загалом частіше поширюється те, що пов'язане з традиційною українською культурою (орнаменти, кольори, сюжети). Менш представленою є екологічна тематика, дуже популярна на Заході.

Після візиту до України Бенксі у 2022 році та залишених ним на Київщині малюнків влада почала офіційно захищати графіті (встановлювати скло, сигналізацію), і це стало поворотною точкою у ставленні до цього виду мистецтва: з вандалізму чи малопоціновуваний об'єкт воно перетворилося на цінний артефакт.

Розглянемо коротко локальні особливості графіті в Україні. Очевидно, не можемо зупинитися на всіх зразках і навіть згадати усіх райтерів, яких зараз вже існує доволі багато. Утім, зупиняємося на найбільш репрезентативних фактах. Серед міст України, що характеризуються численними зразками різних стилів графіті, можна виділити Київ, Львів, Харків, Одесу, Луцьк та Дніпро (про райтерів мова тут не йде, оскільки вони часто подорожують у пошуках ідеального місця для майбутніх робіт).

Почнемо з Києва, який з очевидних причин є одним із найпотужніших центрів розвитку стріт-арту. Тут можна побачити цікаві та яскраві графіті в різних стилях. Із 2014 року українське графіті не лише розвивається шаленими темпами, але стає впізнаваним навіть за кордоном. Знаменитими далеко за межами України стали графіті райтера #Sociopath, створені під час подій Революції Гідності (вул. Грушевського, 4). Його авторська інтерпретація українських літераторів (Леся Українка, Т. Шевченко, І. Франко) як учасників революційних подій з відповідними цитатами стали виразом духу незламності українського народу.

Найбільш відомі у світі українські райтери – це київська група «Interesni kazki». Вони здобули всесвітню відомість, стали бажаними гостями на міжнародних стріт-арт фестивалях, виставках сучасного мистецтва, розписували будівлі та арт-об'єкти в Індії, США, Мексиці, Португалії, Іспанії,

Італії, Словаччині та інших країн. Це був дует вуличних райтерів Володимира Манжоса (Waone) і Олексія Бордусова (Aec), сформований у 2004 р. Назву «Interesni kazki» самі її творці інтерпретують наступним чином: «Interesni» (цікаво), тому що все, що ми зробили, було цікавим насамперед для нас, а «kazki» (казки), оскільки ми творили казки [16].

«Interesni kazki» почали свій творчий шлях із розфарбовування бетонних стін та закинутих будинків, і на початку кар'єри неодноразово сплачували штрафи за свою творчість.

Художники створювали унікальні концептуальні графіті. Більшості робіт райтерів притаманна філософська тематика з імпліцитними сенсами. Їх образи багатозарові, насичені сюрреалізмом й вимагають вдумливої інтерпретації. Вони завжди привертають увагу, сюжети тут вирізняються символізмом та специфічною атмосферою, про що говорять і самі райтери: «Наші роботи написані на мові символів, і мені хочеться, щоб вони змушували людей розмірковувати про сенс життя, будову Всесвіту, про Бога, добро і зло. Мова символів – це мова першопричин. Саме тому ми хочемо донести його до глядачів», – каже Олексій [4].

Серед знакових робіт райтерів, що прикрашають вулиці Києва, можна виділити наступні: «Святий Юрій», «Життя без науки – смерть», «Час змін» та інші цікаві роботи, що характеризуються плавними градієнтами та насиченим національним колоритом. Учасники дуету вважають, що їхні стріт-арт об'єкти позитивно впливають на гармонізацію сучасного міського простору. На їхню думку, найвищий рівень сприйняття вуличного мистецтва – це коли перехожі кажуть: «О! Красиво як! Краще, ніж просто облуплена сіра стіна...» [1].

У травні 2016 року творчий тандем розпався, Waone і Aec вирішили почати «сольну кар'єру»: «Свідомого рішення розлучитися не було. Це сталося само собою і стало природною частиною нашого розвитку. Тільки через два роки нам вдалося оцінити наш спільно пройдений шлях», – зазначають учасники екс-дуету [6]. Aec сфокусував свою роботу на створенні кольорових муралів та станкових картин, а Waone експериментує з керамікою, займається галерейними проектами та час від часу створює чорно-білу графіку на стінах [9]. Кожен із них по-своєму продовжує свій шлях у мистецтві.

Отже, київське графіті достойно представлене, але не вичерпується цією групою. Чимало зразків графіті можна побачити на легендарній локації HALL OF FAME та набережній Дністра. Тут багато вільного простору для реалізації творчих ідей. Наприклад, райтер Євген Гладенко на набережній створив «Алею українських поетів», яка є одним із наймасштабніших у столиці зразків графіті. Почалося все з портрета Т. Шевченка, коли у 2014 році художник вирішив до Дня державної незалежності України у такий спосіб прикрасити місто. Далі 2015 року додалися портрети Лесі Українки, І. Франка та Г. Сковороди, і тоді митець вирішив, що це буде його традицією – щороку до цього свята створювати графіті з різними українськими діячами [8]. На набережній можна побачити також цікаве патріотичне графіті «Пам'ятки Києва», виконане представниками студії «Wall Street».

Продовжуючи тему патріотичних робіт, слід згадати графіті «Я Люблю Україну» (Виноградний пров., райтери УМКА та AVS з команди «Urtown Team»). Сам напис «Я Люблю Україну» вони вирішили зобразити так, щоб ніби складені у формі серця руки тримають його, що створює додатковий символізм. Серед останніх трендів українського графіті – графіті з доповненою реальністю. У 2020 році в Києві виникає мурал «Архангел Михаїл» (вул. Левка Лук'яненка, 13-а, авторство об'єднання Kailas-V). Архангел Михаїл – небесний покровитель міста, і тут він зображений саме як захисник – у лицарських обладунках та зі зброєю у руках. При активації через QR-код, розташований поруч, мурал оживає – архангел рухається, і це навіть доповнюється аудіосупроводом (церковні дзвони чи епічна музика).

Особливу роль у розвитку українського графіті відіграє Луцьк, оскільки більшість райтерів ще на початку розвитку стріт-арту у нашій країні були саме з цього міста, і це зрозуміло, оскільки Луцьк знаходиться біля кордону з Польщею, а там графіті у 1990-х роках було більш поширеним явищем.

Серед основних тем графіті, що домінують в місті, можна виділити три базові: ті, що символізують місто та культурні традиції; картини патріотичної тематики; графіті заради графіті, коли акцент робиться на самому мистецтві (зазвичай це створення нових та забутих стилів старої школи).

Ключовою фігурою луцького стріт-арту є А. Присяжнюк (And), а його візитівкою можна назвати графіті «Тризуб» (вул. Градний узвіз), що являє собою стилізоване зображення українського герба, що поєднує сучасну графіку та традиційні мотиви.

Луцьк відомий також своїми муралами – «Мирний атом», «Дівчина у вишиванці» тощо.

У 2016 році в Луцьку пройшов графіті-фестиваль «Алярм» (організований Андрієм Присяжнюком), де райтери з різних міст України зустрілися для того, аби разом розмалювати вулицю Єршова. Від такої співпраці з'явилися 30 нових графіті. Окрім цього, залучені райтери до фестивалю провели кілька лекцій, що стосуються специфіки графіті та феномену поп-культури [11].

Щодо Львова, то місто славиться різними техніками графіті. Цікавим моментом є те, що міська

влада заохочує райтерів до створення цікавих графіті [7], оскільки креативними зразками стріт-арту можна привабити до Львова більше туристів. Так, міська рада організовує фестивалі графіті (Lviv graffiti jam), які збирають чималу кількість людей.

У 2020 р. у районі Підзамче запустили екскурсійний маршрут «Lviv WallKing», який демонструє понад 20 зразків графіті, а розташований поруч із кожним QR-код розповідає історію створення кожної картини та її сенси, причому частина муралів використовує також технології доповненої реальності. Завдяки цьому маршруту колись закинтий промисловий район став туристично-привабливим. У Львові працює Віталій Грех (Dilk) – митець зі світовим іменем, котрий полюбляє абстрактний стиль та шрифтові композиції. Його роботи можна, крім України, зустріти у багатьох європейських містах.

Наступне місто, про яке слід згадати – Харків, де графіті різної якості можна знайти у багатьох громадських місцях і майже у будь-якому під'їзді.

Серед райтерів назвемо Гамлета, якого іменують «українським Бенксі». Він впізнаваний за власним стилем – це чорно-біла графіка, що нерідко супроводжується коротким текстом. У воєнні часи він зосередився на патріотичній тематиці (одна з перших робіт із початком повномасштабного вторгнення – вишиванка з написом «Українська вишиванка зараз – це маскувальна сітка») та зображенні тих будинків, зруйнованих росією, але залишилися у пам'яті харків'ян. Він працює, насамперед, у центральних районах Харкова. Райтер добре відомий за межами України. Він представляв нашу країну на бієнале у Венеції у 2013 р. Творчість Гамлета є прикладом того, наскільки дедалі тісніше українське графіті інтегрується в соціальні практики та згуртовує спільноти. Так, із 2022 р. він під роботами або в Інстаграм почав залишати реквізити для зборів для підрозділів, що захищають Харків. Це приклад персоналізованого тегу, де репутація митця слугує гарантом надійності й безпеки донату.

Щодо графіті Дніпра, то багатьом зразкам притаманний патріотичний характер. Так, на вул. Князя Володимира Великого можна побачити сюжетну композицію, виконану на бетонній огорожі вздовж вулиці. Центральне місце тут посідає український тризуб, що поєднує стилістику стріт-арту та народного мистецтва (близького до петриківського розпису). Він складається з колосків пшениці, калини, українських хатинок, калини, булави та інших елементів (автори – команда «Colorit»). Це символ єдності українських земель і незламного духу нації. Цікаво, що з появою цієї першої роботи локація (паркан) перетворився на «Стіну патріотів», де з'явилися нові масштабні роботи подібної тематики. Так перше графіті тут стало поштовхом для трансформації цілої вулиці в арт-об'єкт.

Сьогоднішнім найвідомішим райтером Дніпра вважається Валерій Лагутенко. Окрім цього, він є засновником та куратором проєкту «Квартал мистецтв», мета якого полягає у тому, щоби періодично в місті з'являлися нові графіті гарної якості, які будуть сприйматися позитивно. Серед найцікавіших графіті Лагутенка можна виділити роботу «М'язистий Кобзар», що зображує м'язистого Т. Шевченка на тлі українського прапора та національних орнаментів; робота символізує мужність і незламну силу. Подібного спрямування і робота «Дух України», в якій антична міфологія сполучається з українською національною ідеєю: давньогрецький бог Арес тримає в руках щит з гербом України [8].

В Одесі найбільш репрезентативною фігурою є С. Лаврусенко, котрий перетворив графіті на засіб контрпропаганди. Він нерідко творить у місцях, де були проросійські написи. З його найпопулярніших робіт можна виділити: «Ні війні! Так – світу», «Путін, який пожирає Крим», «Розгін студентів на Майдані», «Корабель, що йде за адресою» (на основі мемної фрази про російський корабель). Він миттєво реагує на політичні події, і його графіті нерідко містять інтерактивні елементи. Так, QR-код на графіті «Жертвам Боїнгу» веде на сторінку зі списком загиблих, а серія графіті з проєкту «Документація Майдану» містить QR-коди, які ведуть до статей з розслідуваннями розстрілів або відео трансляцій на YouTube з подіями 18-20 лютого 2014 р. Це не просто робить графіті багатошаровим, але перетворює його на візуальну журналістику.

В останніх роботах Лаврусенко використовує світло відбивальну фарбу (наприклад, серія «Одеса – це Україна»), що в ситуації блекаутів або комендантської години набуває особливого символічного змісту, коли зображення буквально «вириває» з темряви.

Одеса славиться також оригінальними муралами неймовірних розмірів. Наприклад, робота п'ятиох художників що входять у групу «Pach» – «Geneva Art Wall» (вул. Єврейська) займає площу 317 м² й потрапила до Книгу рекордів України як найбільший мурал. Сюжет побудовано навколо персонажів, які так чи інакше репрезентують Одесу. У затишному одеському дворіку відпочивають граф Воронцов, Де Волан, Катерина II, Остап Бендер, Де Рібас, Пушкін, Уточкін та Бабель. Робота справді монументальна, і навіть її фрагменти вражають, створюючи ілюзію, що персонажі визирають з справжніх вікон чи прогулюються балконами будинку.

Отже, вуличний арт приваблює багатьох талановитих райтерів, котрі впливають на трансформацію урбаністичного простору, а графіті стають інструментом джентрифікації й

додатковим туристичним об'єктом, що нині яскраво проявляється в багатьох містах України.

Висновки. Графіті в Україні еволюціонувало від контркультури наприкінці ХХ ст. до повноцінних художніх практик, які отримують міжнародне визнання. Особливу роль у становленні вітчизняного графіті відіграв Луцьк як прикордонне місто, через яке швидко почав проникати польський досвід стріт-арту. Зараз ключовим чинником трансформації графіті стала російсько-українська війна, яка серйозно вплинула не лише на рівні тематики, але нерідко змінює саму сутність графіті, перетворюючи його з декоративного елемента на інструмент патріотичної рефлексії, соціальної консолідації та навіть візуальної журналістики. Візит до України Бенксі у 2022 році став важливою точкою інституціоналізації графіті, коли виразно змінюється ставлення до цього виду стріт-арту, який тепер частіше сприймається як вид візуального мистецтва, а не вандалізм.

Аналіз регіональних особливостей свідчить про формування унікальних художніх шкіл у найбільших містах України: від філософського мінімалізму Харкова та концептуального сюрреалізму Києва, від гострої політичної карикатури Одеси до патріотичного неофольклоризму Дніпра. Найбільш відомою за межами України групою митців залишаються «Interesni kazki», які прославилися роботами у стилі сюрреалізму. Утім, в кожному регіоні є вже відомі райтери: Віталій Грех (Львів), Валерій Лагутенко (Дніпро), Гамлет (Харків), Святослав Лаврусенко (Одеса) та ін.

Важливою тенденцією розвитку вітчизняного графіті є використання технологій доповненої реальності, QR-кодів та світло відбивальних фарб, які адаптують мистецтво до екстремальних умов сьогодення й створюють додаткові конотації у сприйнятті самого феномену.

Можна констатувати, що сучасне українське графіті переросло межі простого візуального самовираження, ставши дієвим інструментом джентрифікації та діалогу між владою, митцями й громадою. Вуличне мистецтво в Україні не лише активно розвивається, але й демонструє здатність до швидкої адаптації, що відкриває широкі перспективи для його подальшого наукового вивчення

Список використаної літератури

1. Бесчетнова І. *Шалений стріт-арт від «Интересні казки»*. Коліжанка, 2016. <https://xn--80adynn8kf.xn--j1amh/%D0%B7%D0%BD%D0%B9%D0%BE%D0%BC%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0%D1%88%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D1%81%D1%82%D1%80%D1%82-%D0%B0%D1%80%D1%82-%D0%B2%D0%B4-%D1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B5%D1%81%D0%BD%D1%96-%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D0%BA%D0%B8/>
2. Гавриляш І. С. Муралі та графіті в сучасній Україні: особливості та відмінності. *Культура України. Серія: Культурологія*, 2018. (62). С. 235–244.
3. Гаврилюк Б. Український мурал-арт у контексті світового мистецтва. *Вісник Львів. нац. акад. мистецтв*, 2018. (37). С. 241–254.
4. Двоє художників-мандрівників з України вразили весь світ 24 Канал, 2015. https://24tv.ua/dvoye_hudozhnikovmandrivnikov_z_ukrayini_vrazili_ves_svit_n611865
5. Єфімова А. В. Художні практики в урбаністичних просторах кінця ХХ – початку ХХІ століття (досвід Західної України): дис... канд. миств., 2017 / Львів. нац. акад. мистецтв. Львів, 2017.
6. Калита Н. Володимир WaOne Манжос: про муралі, найдорожчу продану роботу та Interesni Kazki. *Support Your Art*, 2018. <https://supportyourart.com/conversations/waone>
7. Львівські графіті: нові обличчя давніх мурів. *Vgorode*, 2015. https://lviv.vgorode.ua/news/dosuh_y_eda/259041-fantastychni-istorii-lvivskykh-muriv
8. Николаева К. Київські музиканти – про те, як зароджувалася культура хіп-хопу в Україні 90-х. *БЖ*, 2019. <https://bzh.life.ua/lyudi/ludi-hip-hop-90>
9. Обломська Х. Нова висота: інтерв'ю з художником Володимиром Манжосом. *Vogue Ukraine*, 2018. <https://vogue.ua/ua/article/culture/art/novaya-vysota.html>
10. Савченко Т., & Турчева О. Мурал в архітектурі незалежної України. *Архітектурний рисунок у контексті професійної освіти: зб. наук. пр.* Полтава : Нац. ун-т ім. Ю. Кондратюка, 2025. С. 45-53.
11. У Луцьку з'явилося понад 30 нових графіті. *Таблоїд Волині*, 2016. <https://volyn.tabloyid.com/shou/lucku-zyavylos-bilshe-30-novyh-grafiti>
12. Худякова А. Антивоєнні муралі в Україні та світі під час російсько-української війни. *Худпром: Український журнал з мистецтва і дизайну*, 2023. (1). С. 193–205. <https://doi.org/10.33625/hudprom2023.01.193>
13. Червонюк О. А. Світлообраз України на тлі війни: екстраграфітійна імплементація. *Культурологічна думка*, 2022. (22). С. 112–130. <https://doi.org/10.37627/2311-9489-22-2022-2.112-130>
14. Чікарькова М. Національно-політична модифікація сакрального у графіті часів російсько-української війни (2014–2023). *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку: наук. зб.*, Рівне : РДГУ, 2023 (46). С. 265–270.
15. Шеменьова Ю. В. Муралі України у світовому стріт артi: формування, пластичне моделювання, художньо-образні особливості: дис... д-ра філософії / НАКККіМ. Київ, 2021.
16. Hess H. *Interesni Kazki*. Widewalls, 2016. <https://www.widewalls.ch/artist/interesni-kazki/>

References

1. Beschetnova, I. (2016). *Crazy street art from «Interesni Kazki»*. Kolizhanka. <https://surl.li/bxqsno>
1. Havrylash, I. S. (2018). Murals and graffiti in modern Ukraine: features and differences. *Kultura Ukrainy. Seriya: Kulturolohiia*, (62), 235–244.
2. Havryliuk, B. (2018). Ukrainian mural art in the context of world art. *Visnyk Lvivskoi natsionalnoi akademii mystetstv*, (37), 241–254.
3. *Two traveling artists from Ukraine impressed the whole world*. (2015). 24 Kanal. https://24tv.ua/dvoye_hudozhnikovmandrivnikov_z_ukrayini_vrazili_ves_svit_n611865
4. Efimova, A. V. (2017). *Artistic practices in urban spaces of the late 20th – early 21st centuries (experience of Western Ukraine)* [Doctoral dissertation, Lvivska natsionalna akademiia mystetstv].
5. Kalyta, N. (2018). *Volodymyr WaOne Manzhos: about murals, the most expensive sold work and Interesni Kazki*. Support Your Art. <https://supportyourart.com/conversations/waone>
6. *Lviv graffiti: new faces of ancient walls*. (2015). Vgorode. https://lviv.vgorode.ua/news/dosuh_y_eda/259041-fantastychni-istorii-lvivskykh-muriv
7. Nikolaeva, K. (2019). *Kyiv musicians – about how hip-hop culture was born in Ukraine in the 90s*. BZH. <https://bzh.life/ua/lyudi/ludi-hip-hop-90>
8. Oblomska, Kh. (2018). *New height: interview with artist Volodymyr Manzhos*. Vogue Ukraine. <https://vogue.ua/ua/article/culture/art/novaya-vysota.html>
9. Savchenko, T., & Turcheva, O. (2025). Mural in the architecture of independent Ukraine. In *Architectural drawing in the context of professional education: collection of scientific works* (pp. 45–53). Poltava: Nats. un-t im. Yurii Kondratiuka.
10. *More than 30 new graffiti appeared in Lutsk*. (2016). Tabloid Volyni. <https://volyn.tabloyid.com/shou/u-lucku-zyavylos-bilshe-30-novyh-grafiti>
11. Khudiakova, A. (2023). Anti-war murals in Ukraine and the world during the Russian-Ukrainian war. *Khudprom: Ukrainyskyi zhurnal z mystetstva i dizainu*, (1), 193–205. <https://doi.org/10.33625/hudprom2023.01.193>
12. Chervoniuk, O. A. (2022). Light-image of Ukraine against the background of war: extra-graffiti implementation. *Kulturolohichna dumka*, (22), 112–130. <https://doi.org/10.37627/2311-9489-22-2022-2.112-130>
13. Chikarkova, M. (2023). National-political modification of the sacred in graffiti during the Russian-Ukrainian war (2014–2023). *Ukrainska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku*, (46), 265–270.
14. Shemeniova, Yu. V. (2021). *Murals of Ukraine in world street art: formation, plastic modeling, artistic and shaped features* [Doctoral dissertation, NAKKKiM].
15. Hess, H. (2016). *Interesni Kazki*. Widewalls. <https://www.widewalls.ch/artist/interesni-kazki/>

UCD 7.038.53:316.722(477)

UKRAINIAN GRAFFITI : SPECIFICITY AND REGIONAL FEATURES

Mary CHIKARKOVA – Doctor of Philosophy, professor, Professor of the Department of philosophy and culturology Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

The article examines the phenomenon of Ukrainian graffiti as a specific component of the visual culture of urban space, analyzing its thematic palette and regional differentiation. The author emphasizes that the development of this art form was influenced by both the traditions of hip-hop culture and the desire of domestic writers to integrate into the global artistic context. The work highlights that Ukrainian graffiti has traversed a complex path from underground activity, hidden from the general public, to public art that is actively discussed on social networks and covered in the media.

Particular attention is paid to the regional peculiarities of street art in Ukraine. It is determined that Lutsk played a unique role in the formation of this movement due to its geographical proximity to the border, which contributed to the faster penetration of information about street culture. The experience of Kyiv as a center of conceptual muralism is analyzed, specifically through the work of the «Interesni Kazki» group, whose works adorn the facades of many countries around the world and are distinguished by their philosophical and mystical themes.

The author explores the transformation of thematic accents in the works of Ukrainian artists. It is noted that attention is usually focused on the figures of artists, national ornaments, and politics. Examples of patriotic graffiti in Dnipro, political caricature in Odesa, and large-scale murals in Kharkiv are provided. The experience of Chernivtsi is examined separately, where street art is represented both by legal murals on historical themes and by controversial works in courtyards and entrances. The study also analyzes the technical specificity of Ukrainian graffiti. The author explains the low prevalence of eco-graffiti and light-graffiti by climatic factors and a lack of specialists in cultural management. The role of festivals («Alarm», Lviv graffiti jam) and documentaries in popularizing writer culture is highlighted. It is concluded that modern graffiti in Ukraine is becoming a significant factor in the transformation of the urban landscape, where cooperation between authorities and artists contributes to the aestheticization of cities and the attraction of tourists. Despite the fact that there is still no clear regulation of this type of activity in legislation, today graffiti is confidently moving from the category of «vandalism» to the status of conceptual art.

Key words: graffiti, street art, writers, urban space, regional features, «Interesni Kazki».

Стаття отримана 5.11.2025

Стаття прийнята 11.12.2025

Стаття опублікована 28.05.2026